

ovat keksineet, sen sijaan että joutuisi tutkimaan ne harhapolut jotka toiset jo ovat kulkeneet ja toistamaan heidän erehdyksensä, ihminen voi jatkaa siitä mihin toiset ovat lopettaneet.» — *Siksi hän ei jää neuvottomaksi kokemattomuultaan ja tietämättömyyttään, hänen ei tarvitse keksiä toisten jo keksimää, hän ei tutki heidän tutkimiaan harhapolkuja eikä toista heidän erehdyksiään, vaan hän voi jatkaa siitä, mihin toiset lopettivat.*

Aiheenani oleva ilmaus ei sinänsä ole väärä eikä tarpeeton, eikä sitä vastaan voi antaa kategorista suositusta. Mutta koska sitä selvästi käytetään paljon yli todellisen tarpeen, voi kielenkäyttäjiä, varsinkin kääntäjiä, kehottaa harkitsemaan sujuvampia vastineita.

JAAKKO ANHAVA

Kielilautakunnan suosituksia

Sävellysten nimien kirjoittaminen

Keskusteltiin maist. Taru Kolehmaisena alustuksen pohjalta sävellysten nimien merkinnästä. Suositettiin seuraavia merkintätapoja: kun sävellyksen nimen ensimmäisenä osana on sävellystyypin ilmaiseva sana (johon tosin saatetaan liittää soitinkokoonpanoon tai esitystilanteeseen viittaava määräiteosa, esim. *pianotrio*, *kaksoiskonsertto*, *surumarssi*, *häämarssi*), se kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella; jos taas sävellykselle on annettu sen sisältöä ja luonnetta kuvaava nimi (esim. Beethovenin *Kohtalonsinfonia*, Haydnin oratorio *Luominen*), se on erisnimi ja kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.

Jos sävellyksen osien nimistä jotkin ovat selviä erisnimiä, kirjoitetaan saman teoksen kaikki osien nimet isolla alkukirjaimella, esim. *Wilhelm Tell -alkusoiton Johdanto*, *Myrsky*, *Idylli vuorella* ja *Finaali*.

Sävellyksen nimessä voidaan selvyuden vaatiessa käyttää lainausmerkkejä, esim. *virsi »Junala ompi linnamme»*.

Viulisti — violisti

Lautakunta piti käyppinä sekä johdosta *viulisti* että *violisti*. Selvästi suomenkielisistä soittimennimistä johdettuja *isti*-johdoksia (esim. *huilisti*) ei kuitenkaan suositeta käytettäväksi asiatyylissä.

Hyönteislahkojen nimet

Keskusteltiin eräiden hyönteislahkojen ja -heimojen suomenkielisistä nimistä. Vanhastaan on käytetty nimityyppiä *kaksisiipiset*, *lehtisarviset* jne. Tietokirjallisuudessa on viime aikoina siirrytty osittain käyttämään nimityyppiä *kaksisiipiäiset*, *lehtisarviaiset* jne. Lautakunta pitää kahdesta nimityypistä suositettavampana tyyppiä *kaksisiipiset*, *lehtisarviset* jne.

Kirkkoherra

Kirkon virkanimistön tarkistusaloitteessa oli ehdotettu, että virkanimike *kirkkoherra* muutettaisiin *rovastiksi*. Lautakunnan mielestä ei ole mitään kielellistä syytä hylätä vanhaa, moitteetonta sanaa *kirkkoherra*.

Kutoa, neuloa ja ommella

Käsityön opetuksessa ja neuvonnassa sekä vaatteiden teollisessa valmistuksessa ja markkinoinnissa tarvitaan yhtenäistä valtakunnallista sanastoa. Jo viime vuosisadan lopulla vakiintui käsityöalan opetuksessa sanoille *neuloa*, *kutoa* ja *ommella* työnjako, jonka mukaan vaatekappaleen valmistamista puikoilla tai koneella sanotaan *neulomiseksi* ja kankaan valmistamista kuteista ja loimista *kutomiseksi*; *ommella* puolestaan tarkoittaa esimerkiksi neulalla ja langalla tai ompelukoneella työskentelemistä. Samalla tavoin on näitä sanoja käytetty myös tekstiilien teollisessa valmistuksessa ja markkinoinnissa.

Muussa kuin ammattikielessä on kuitenkin edellä mainitun käytännön rinnalla yleinen myös sellainen useimpien murteiden kantaa vastaava käytäntö, että vaatekappaleen valmistamista puikoilla sanotaan *kutomiseksi* (esim. *kutoa sukkaa*). *Neuloa*-verbin yleistymistä tällaisiin tapauksiin on

vaikeuttanut sekin, että kantasanana *neula* viittaa toisenlaiseen valmistusmenetelmään kuin puikoilla eli vartailta työskenteleeseen.

Lautakunta katsoi, ettei ammattikielessä vakiintunutta sanojen *neuloa*, *kutoa* ja *ommella* työnjakoa, joka edellä on selitetty, ole syytä muuttaa ja että se soveltuu hyvin noudatettavaksi yleiskielessä. Yleisessä kielenkäytössä on kuitenkin edelleen mahdollista puhua myös sukan, villapaidan tms. *kutomisesta*.

Nalle-tyyppisten sanojen monikon genetiivi

Maist. Raija Lehtinen alusti *nalle*-tyyppisten sanojen monikon genetiivin asusta lehtori Sirkka Kromanin tutkimuksen (ks. Vir. 1982 s. 58—63) pohjalta.

Lautakunta katsoi, että sanojen *nalle*, *nukke*, *pelle* ja *polle* monikon genetiivi on *nallein*-tyypin mukainen, kuten Nykysuo-

men sanakirja esittää. Sen rinnalla voidaan käyttää genetiivimuotoja *nallejen*, *nukkejen*, *pellejen* ja *pollejen*. Sanan *nukke* taivutuksessa on hyväksyttävä myös sekaparadigmaan perustuva genetiivi *nukkien*.

Vierasperäisistä sanoista katsottiin sanan *joule* noudattavan *nalle*-tyypin taivutusta (mahdolliset genetiivit *joulein* ja *joulejen*). Samaan ryhmään kuuluu myös *psykke*, jonka taivutus yksikössä on *psykkeä*, *psykkeen* (mon. gen. siis *psykkein* ~ *psykkejen*). Sana *rele* sen sijaan on mukautunut omaperäisen *kaste*-tyypin taivutukseen: *rele*: *releen* : *relettä*, mon. gen. *releiden* ~ *releitten*.

Etunimet noudattavat *nalle*-tyypin taivutusta, joten hyväksyttäviä monikon genetiivimuotoja ovat *Kallein* ja *Kallejen*, *Villein* ja *Villejen*, *Aunein* ja *Aunejen*. Sukunimistä mukautuvat *nalle*-tyypin taivutukseen lainanimet (*Klinge* : *Klingeä* : *Klingein* ~ *Klingejen*) ja tekonimet (*Marve* : *Marvea* : *Marvein* ~ *Marvejen*).